

Následující text představuje reakci na stať Pavla Barši *Konstruktivismus a politika identity: Odpověď Tomáši Hlirtovi a Marku Jakoubkovi*,²⁰⁴ v níž polemizuje s řadou tezí, které jsme s Markem Jakoubkem publikovali během posledních několika let.²⁰⁵ Baršův i naše texty jsou součástí širší názorové výměny, která se vynořila na pomezí různých způsobů konceptuálního a potažmo politického zacházení s (jazykovou) kategorií „Romové“, aby se posléze přenesla na obecnější úroveň tematizace epistemologických pozic, které jsou v rámci těchto debat zaujímány. V daném ohledu již nejsou ústředním předmětem aktuálních polemik „Romové“, ale různé odstíny a aplikace konstruktivistických východisek, ke kterým se Barša, Jakoubek i já hlásíme, uplatňovaných ve vztahu k multikulturalistické ideologii, již Barša na rozdíl od nás hájí. Paradox, který Barša ve svém nejnovějším textu odhaluje, spočívá v tom, že důvody, které Jakoubka či mě vedou k odmítnutí některých jeho stanovisek, jsou totožné s důvody, na jejichž základě on polemizuje s východisky a závěry našich prací. Obě strany sporu se zkrátka navzájem častují nálepkami jako objektivismus, primordialismus nebo esencialismus, což jsou pro halasně zastávance konstruktivistických pozic téměř nadávky. Dalším králikem vytaženým z Baršova kouzelnického klobouku je odhalení, že moje a Jakoubkova perspektiva nejsou shodné, neboť každý z nás svá domněle konstruktivistická východiska deformuje jiným způsobem. K vyjmenovaným hříchům ovšem prý sklouzáváme oba, byť po různých trajektoriích.

Nicméně jakkoli naznačené debaty působí bizarně, odehrávají se ve velmi podobném duchu i v zahraniční literatuře, a to synchronně s debatami českými, včetně poměrně ostré rétoriky, která provází zdejší spory. Kolem roku 2000 vyšla knižně řada kritických reflexí multikulturalismu vedených z antropologických, politologických i filosofických pozic,²⁰⁶ vůči kterým se obhájci multikulturalismu obsáhleji vymezili až v polovině letošního roku,²⁰⁷ a sice způ-

sobem analogickým k tomu, jak Pavel Barša – o několik měsíců dříve – reagoval na Jakoubkovo a moje závěry. Nutno v této souvislosti poznamenat, že svými stimulačními námitkami Barša nejenom udržuje zdejší spor o multikulturalismus takřkajíc v rytmu doby, ale též otevírá vítaný prostor pro přesnější argumentaci našich teoretických a politických pozic, byť musím předeslat, že mnohé z jeho kritických námětů považuji za nepřipadné a pokusím se je v této stati odmítnout.

Než přestanu hovořit i za Marka Jakoubka, dovlám si podotknout, že spor mezi námi a Pavlem Baršou je v odborných i mediálních kruzích pozoruhodně kontaminován častými zmínkami o našem věku, resp. mládí. Sémantický řetězec „mladí plzeňští antropologové“ se v Baršových i jiných prezentacích objevuje dokonce v míře atakující stylistickou únosnost. Ačkoli se této otázce kolega Jakoubek na jiném místě v poloze žertu již věnoval (Jakoubek 2005a) a ačkoli se v nejnovějším textu, na který zde reagujeme, Barša tohoto ageistického nešvaru vystříhal, stále se u svých kolegů nejen z akademické půdy, kteří sledovali naši debatu pouze prostřednictvím titulků v Lidových novinách, setkáváme s interpretací, že Pavel Barša s přehledem kmeta koriguje naši mladickou nerozumnost, což nám vpravdě není úplně líb. Ac mládí a bujaří, jsme ješitní, a proto bych rád troufale upozornil na fakt, že poměrně výrazných korekcí doznala v průběhu debaty s námi právě a zejména Baršova rétorika a jeho způsob nahlížení diskutované problematiky, jak lze snadno ověřit srovnáním fundamentalisticky národovědecké kapitoly Romové v českých zemích v jeho publikaci *Politická teorie multikulturalismu*²⁰⁸ se stať citovanou na prvních stránkách.

Jak už jsem naznačil, spor o multikulturalismus vedený mezi Pavlem Baršou na jedné straně a Markem Jakoubkem společně se mnou na straně druhé přerůstá ve spor o konstruktivismus, nabývající podobu hašteření o to, či pojetí ve svých důsledcích lépe odpovídá nárokům konstruktivistické epistemologie. Při své kritice Barša rozlišuje dvě podoby konstruktivismu, které specifikuje příjmení „sociální“ a „metateoretický“, přičemž první variantu spojuje s mojí koncepcí a druhou s Jakoubkovou. S Baršou lze rozhodně souhlasit v tom ohledu, že s Jakoubkem nezaujímáme jednotnou výkladovou perspektivu, ba dokonce se lze ztotožnit i se způsobem, jak obě naše pozice odděluje a charakterizuje. Pozoruhodné je ovšem Baršovo tvrzení, že ve svých textech opakovaně deklarujeme soulad, a vyvoláváme tak klamný dojem, že naše teoretická východiska se navzájem kryjí. Rozšíření tohoto nesprávného dojmu naopak dlouhodobě spíše pasivně registrujeme a v kontextu odborných i mediálních debat jej dokonce považujeme za komplikaci, která brání vést jednoznačnou argumentaci o jednotlivých našich myšlenkách. Avšak paradoxně jsme za strůjce této iluze považovali právě Pavla Baršu, který ve svých dřívějších novinových článcích a recenzích vytrhal z kontextu řadu Jakoubkových a mých výroků a společně

